

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

III. Quibusnam competitat jus providendorum Beneficiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

CAPUT III.

*Quibusnam competit jus providendorum
Beneficiorum.*

- I. **I**n primis Summus Pontifex jus habet duplex circa Beneficiorum Ecclesiasticorum collationem; potest enim iure præventionis quælibet per universem Ecclesiam Beneficia conferre, eoque titulo anticipare quilibet inferiorum Praelatorum collationes, casque sequutas facere inanes & irritas, cap. *Proposuit*, de concess. præbend. & can. *Cuncta per mundum*, 9. quæst. 3. Secundò idem, & solus potestatem habet Beneficia quacumque conferendi vacantia in Romana Curia, cap. *Licet* 2. de præbend. Quorsum verò extendatur in his casibus *Romane Curia* significatio, docet aperte caput *Præsentis* 34. eod. tit. in 6. his verbis: *Præsentis declaramus Edicto*, *Statutum felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri de Beneficiis apud Sedem Apostolicam* vacantibus per alium quam per Romanum Ponificem minime conferendis, locum habere in Beneficiis qua Legati, aut Nuncii Sedis ejusdem Apostolicae, vel quivis alii ad Romanam Curiam venientes, vel etiam recedentes ab ipsa, obivire noscuntur, si eos in locis vicinis ipsi Curiae mori contingat, quemadmodum si in loco ubi eadem Curia residet, mortui fuerint. Idem est si aliquis Curialis (etiam Ecclesia Romana vacante) peregrinationis, infirmitatis, aut recreacionis, sive alia quavis causa ad locum Curiae vicinum secedens, in hujusmodi loco vicino decebat: dummodo ibi (etiamsi erat ad ipsam Curiam reversurus) ejus domicilium, seu dominus propria non existat. Loca verò vicina intelligentur eidem Curia in præmissis, que remota ultra duas dietas legales (quas hoc casu sic volumus specialiter computari) à loco ubi moratur ipsa Curia, non existant. Sanè si quis in loco ubi degit Curia, sua originis domum habens, diem claudat extremum in ea, ipsius Beneficia non aliter sub prædicto includantur Statuto, quam si Curialis esset antea, & ibidem occasione Curia moraretur. Porro cum Curiam transferri de loco in locum contingit, si Curiales in itinere (dum Curiam sequuntur eandem) vel in loco unde recedit ipsa Curia, forsitan remanentes infirmi, rebus inibi eximantur humanis, præmissum Statutum (quantumcunque locus ubi deceidunt, ab ipsa Curia si remotus) ad illorum Beneficia se extendit. Hujusce Constitutionis duo loca, in quibus subesse posset difficultas, rectè exponit Glossa ibid. Primò domum propriam hic pariter intelligendam esse de domo sibi cum aliis communi; idque probat aliis conformatibus ad hanc rem juris locis. Secundò dietam legalem exponit constare viginti milliaribus, juxta legem *Vicena millia*, D. si quis caution.

Q 3

II. Porro

II. Porro sunt Beneficiorum provisiones in Romana Curia per Signaturas, quæ sunt in dupli forma, scilicet in forma Gratiosa, & in forma Commissoria, quæ vulgo dici solet in forma *Dignum*. Is qui provisus est in forma gratiosa, non est obnoxius posteriori examini per proprium Ordinarium faciendo; quia Signaturam formæ gratiosæ jam præcesserat ipsius Ordinarii ad Papam scripta attestatio de supplicantis idoneitate. Ideoque Signatura gratiosa habet clausulam: *Orator testimonio Ordinarii sui de vita, & moribus, ac idoneitate commendatur.* Signatura vero in forma *Dignum*, non confert Beneficium, sed mandat Ordinario ut conferat. Sic autem vocari solet propter clausulam specialem, quam habet his verbis: *Dignum arbitramur & congruum.* Rursum duplex est Signatura in forma *Dignum*, scilicet Novissima, & Antiqua. Novissima solum mandat collationem Beneficii, & examen idoneitatis Oratoris. Sed antiqua mandat pariter Ordinario, ut inquirat, si Orator relatum Apostolicae Sedi crimen commiserit, propter quod sit Beneficio frustrandus; & ita requirit novam causæ per Ordinarium cognitionem. Denique Edicti Blesensis art. 12. statuit nullitas provisionis, & locus devoluto aperitur, si Ordinarius suum apponens (quod dicunt) *Visa*, ad Signaturam in forma *Dignum*, non meminerit a le facti de impletantis capacitate examinis: & hoc jus servatur inviolabile in causarum beneficiariorum judiciis Gallicanis. Vide Olivam lib. i. quæstionum, cap. 16.

III. Cardinalibus quoque jus competit amplum conferendi quæcumque Beneficia ab Ecclesiis Titularum suorum dependentia, & ea pariter quæcumque dependente ab aliis Monasteriis, Abbatii, Ecclesiis, Dignitatibus etiam Consistorialibus, quæcumque ab ipsis Cardinalibus possideri etiam in Commendam contigerit, sive illa sint regularia, sive secularia Beneficia, sive simplicia, sive curata, per expressum privilegium Bullæ Clementis VII. incipientis *Sanctissimus in Christo Pater.* Istud commune Cardinalibus privilegium usque adeo amplum est, ut excludat præventiones Apostolicas, & Mandata, atque Expectativas, & reservations quæcumque provenientes ab Apostolica Sede. De hoc privilegio Sacri & Apostolici Senatus Procerum nuper scripsit in suo Juris Ecclesiastici Specimine Joannes Doviatius Parisiensis Sacrorum Canonum Regius Professor. Quinetiam hoc privilegium est antiquius, ut ex testimonio liqueat vetustorum Canonistarum S. Antonini, Abbatis, Felini, Dominici, apud Azorium p. 2. lib. 6. cap. 25. quæst. 5. Insuper caput *His quæ*, de majorit. & obed. attribuit Cardinalibus supra Clericos Titularum suorum jurisdictionem Episcopalem. Vide tamen moderationem hujusmodi indultorum in Constitutione 37. Pii V. quæ incipit *Sanctissimus*: & aliam Gregorii XIV. in sua Constitutione 19: quæ incipit pariter *Sanctissimus*: & aliam Pauli V. quæ similiter incipit *Sanctissimus*.

IV. Episcopis quoque jus est vacantia Beneficia in suis Diœcesisibus sita

sita conferendi, cap. *Ex frequentibus*, de institutione. Adcō ut Gallicani Authores Corasius in centuriis cap. 65. & Despeisseus de Beneficiis, tit. 1. num. 2. & Rebuffus in praxi, 3. p. tit. de simon. in resignat. à num. 27. ad num. 44. afferant Episcopum qui suam resignavit Dignitatem, jure adhuc conferendi potiri antequam successor ejus apprehenderit juridicam possessionem Episcopatus resignati, argumento legis *Meminisse*, in princ. D. de offic. Proconf. ubi statuitur veterem Proconsulem validē adhuc administrare post datum sibi successorem, antequam successor advenerit in Provinciam Proconsularem. Neque potest vivente ac superstitie Episcopo resignante successor illius nondum apprehensā possessione beneficia illa conferre; id enim jus adhuc soli ei competit qui abdicavit Episcopatum. Idemque judicium est de ceteris Prælatis, postquam resignarunt, donec successor in possessionem missus sit. Ac prater jam citatos Corasium, Despeisseum, & Rebuffum illud afferitur ita judicatum in Senatu Parisiensi apud Charondam in suis Pandectis, lib. 1. cap. 12. & in Senatu Tolosano apud Mainardum lib. 8. cap. 5.

V. Si verò jam obierit resignator Prælatus, aut si de Prælatura provisum sit per obitum, aut per delictum præcessoris, poterit is qui ejus loco provisus fuerit, etiam nondum apprehensā possessione Beneficia conferre; quia nemo præter ipsum hoc potest tanquam Ordinarius. & citra devotionem aut præventionem: non utique mortuus, non etiam præcessor superstes canonice depositus, utpote incapax & indignus. Verumtamen si electus Episcopus (idemque judicandum de eo, quem Rex apud Summum Pontificem nominaverit ad Episcopatum) non modò in possessionem missus non fuerit, sed quod prærequiritur, confirmationem aut provisionem à Papa nondum obtinuerit, nullatenus Beneficia conferre potest, cap. *Noſti, de elect.*

VI. Episcopus excommunicatus caret jure conferendi, cap. *Postulatis*, de Cler. excom. minist. nec solum ipse, sed etiam ejus Vicarius Generalis, quanvis ab omni censura immunis, ut definit cap. 1. de offic. Vicar. in 6. Qui enim per se non potest, nec per alium potest, Clement. *Religiosus*, de procur. Rebuffus 1. p. praxis, tit. *Requisita ad collat. benef. n. 1.* Despeisseus loco cit. n. 3.

VII. Episcoporum Vicarii Generales ex sua generali commissione non possunt Beneficia conferre, nisi id specialiter Episcopus concesserit eis, ut monet caput ult. de offic. Vicar. in 6. Idque servatur & in Gallia, ut testatur Guido Papæ decis. 374. n. 5. Ranchinus decis. 1. parte, conclus. 494. Antonius Faber in suo Codice, lib. 1. tit. 3. defin. 3. Verum hoc limitatur, ut etiam sine speciali conferendi facultate possit nihilominus in hoc Regno quilibet Vicarius Generalis instituere præsentatos à Patronis, eo quod talis provisio non sit collatio libera, sed necessaria institutio. Atque ita judicatum in Parisiensi Senatu referunt Papon. lib. 2. Placitorum, tit. de provisionibus 9. art. 6. & Despeisseus loc. cit. num. 26.

VIII. Sciendum

VIII. Sciendum pariter de Vicario Generali facultate conferendi præmunito, quod si beneficium contulerit indigno, poterit Episcopus reparare, alteri digno idem Beneficium conferendo intra semestre. Rebuffus in praxi, 1. p. tit. *Forma Vicariatus*, n. 139. & seqq. idque fundat per caput *Si compromissarius*, de electione in 6. ubi compromissario indignum eligente, reddit jus ad compromittentes, ne alterius odio & culpâ prægraventur, nisi ipsi consenserint in personam indignantem.

IX. Prælati quoque Regulares, ut Abbates, Priors claustrales, itemque Religiosorum Capitula jus habent Beneficia eorum jurisdictioni ac dispositioni respectivè subjecta conferendi, cap. ult. §. *Præcipimus*, de statu monach. Commendatarii quoque Abbates ac Priors eodem jure gaudent, si eis Commenda fuerit indulta, non solum ad custodiam & administrationem, sed etiam illimitatè ad ea quæ sunt muneric & officii spiritualis, sive ad tempus, sive ad vitam.

X. Capitulis quoque Beneficiorum quorundam competunt collationes, sive ipsis solis, sive conjunctim cum Episcopis vel Abbatibus suis. Sede quidem Episcopali vel Abbatiali vacante, non potest Capitulum Seculare aut Regulare Beneficia conferre solius Episcopi aut Abbatis collationi subjecta, cap. penult. ne Sede vacant, aliq. innov. & cap. 1. de instit. in 6. & cap. unico, nō Sede vac. in 6. Sede vacante potest statim Capitulum illa conferre Beneficia, quæ conjunctim ad collationem spectabant defuncti Prælati simul & Capituli; huic enim jus defuncti accrescit, d. cap. unico, ne Sede vac. in 6. Chopinus de sacra Politia, lib. 1. tit. 5. n. 9. Charondas lib. 1. Pandectarum, cap. 10.

XI. Instituere quoque potest Capitulum Sede vacante præsentatos à Patronis, cap. 1. de institutione in 6. & alias exercere collationes quæ sunt præsentis necessitatibus: atque ita Mandatariis, & Graduatis, & nominatis conferre, & insinuationes nominum suscipere, juxta usum Galliæ. In his namque Collatores ordinarii non sunt liberi, sicut nec in Patronorum præsentationibus; sed tenentur nominatos quos Canones non excludunt, admittere. Et cum insinuationes nominum in hoc Regno fieri necesse sit tempore Quadragesima, si continget vacare Sedem tota Quadragesima, frustrarentur Nominati & Graduati toto illo anno. Probus in comment. ad Pragmaticam Sanctionem, tit. de collationib. §. *Item voluit*, verb. *Vicario*, Ranchinus p. 3. conclus. 73. Simili ratione potest pariter Capitulum admittere Sede vacante resignaciones. Defelva tract. de Beneficiis, p. 2. quæst. 11. num. 2. Zerola praxis Episc. p. 1. verb. *Capitulum*, quæst. 5.

XII. Quod verò attinet ad collationes liberas, plerique negant licitum esse Capitulo Sede vacante se his ingerere, sed esse reservandas futuro successori. Alii distinguunt, posse quidem conferre curata Beneficia, ne vaccent diutius in periculum animarum; sed negant posse Capitulum conferre simplicia, in quibus tale periculum non imminet; istaque esse reservanda successori,

succeſſori, qui vacante ſedem Epifcopalem replebit. Cæterum Beneficio-
rum etiam ſimplicium vacatio diuturnior non caret periculo; intermititur
enim etiam hac parte Divinum Officium, & ubi annexa eſt fundatarum
Miflarum, aliorumve obſequiorum ac ministeriorum fundatio, fruſtantur
longiore tempore pia Fundatorum intentiones. Rebuffus in praxi Benef.
1. p. tit. de Devolutionibus, num. 77. & 78. huic danno occurrit aſſerens
his caſib⁹ poſſe per Capitulum provideri per Commendam, ſed non in
Titulum; idque fieri debere quoties vacat Beneficium curatum, quod
magis urget quam ſimplex, ob ministerium animabus impendendum:
& poſſe, li poſt ſemelte adhuc vact Beneficium, prorogari ultra ſemestre
illam Commendam authoritate Capituli. Sed quidquid fit de vacantibus
ſimplicibus Beneficiis, ſaltem quoad curata Beneficia poſteſt Capitulum,
dum vacat Epifcopalis Sedes, ſaltem in hoc Franciæ Regno provideſſe Pa-
rochis, confeſſendo eas in Titulum potius quam in Commendam, ut
affirmant Gallicani Doctores in praxi hujus Regni exercitatissimi, Bengeus
tit. de modis acquir. benef. §. 16. num. 18. 19. 20. & 21. & Chenutius in
collatione Decretorum, p. 1. cap. 4. qui ambo multa proferunt Gallicana
Senatus consulta, per qua summiſti fuerunt proviſi Apostolici à Beneficiis
curatis, & conſirmata fuerunt jura proviforum per Capitula Sede vacante.
Ratio diſcribinis in hoc verſatur, quia cum animarum curæ ſint gravif-
ſimi momenti, certum eſt Capitula ex pluribus Clericis ſibi notis poſſe
illos eligere, qui meritis excellant; quod tamen preſtare non poſteſt Sum-
mus Pontifex, ad quem recurrere ſolent eidem ignoti Clerici. In ſimpli-
cibus porro Beneficiis ſervare debent Capitula viduatarum Ecclesiæarum Ca-
thedralium in hoc Regno Jus commune, cap. Illa 2. ne Sede vacant.
& cap. 1. de institutione, in 6. quibus inhibetur Capitulo vacante Sede con-
ferre Beneficia, quorum proviſio ad ſolum Epifcopum pertineret. Sciendum
præterea, poſſe Capitulum Sede vacante recipere mutuas reſignationes ſeu
permutaciones Beneficiorum, quia eſt quid necessarium, ſicut institutio
preſentatorum. Ita Rebuffus tit. de Devolutionib. num. 95. Zerola p. 2.
verb. *Capitulum*, quæſt. 7.

XIII. Nunc diſciendum eſt intra quod tempus Ecclesiastica Beneficia
conferri poſſint. Generalis & canonica regula eſt, confeſſenda elle intra
ſex menses computandos non à die vacationis corum, ſed à die quo no-
titiam vacationis eorum Collator habuit, vel habere debuit: ita ut ſi intra
id tempus non providerit, collatio jure devoluti pertineat ad proximum
Superiorem, cap. *Licet Magister*, de ſupplend. neglig. Praefat. & cap. *De
multa*, de præbend. & cap. *Quia diversitatē*, de conceſſ. præbend. Itaque
ſi Capitulum intra id tempus confeſſa neglexit, devolvitur hoc jus ad
Epifcopum, cap. *Postulatis*, de conceſſ. præbend. & cap. *A collatione*, de
appellat. etiamli Epifcopus ipſe Capitulo interfuiſſet, non quidem ut Epif-
copus, ſed ut Canonicus, ut ibid. decernitur. Si autem Epifcopus neglexit

R. providere;

providere; aut quod idem juris habet, providit quidem, sed de incapaci vel indigno, devolvitur judicium & provisio ad Metropolitanum, & ex hoc ad Primatem, & hinc ad Summum Pontificem, cap. ult. de supplend. neglig. Pralat. & cap. *Nulla*, de concess. præbend. Istud caput *Nulla*, ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. desumptum, constituit jus devoluti reciprocum inter Capitulum & Episcopum, altero amborum intra semestre non conferente. At in Regno Gallie devolvitur quidem jus Capitali ad Episcopum, sed non vicissim ab Episcopo ad Capitulum, sed ad folium Metropolitanum, ut tradunt Rebuffus in praxi, p. 1. tit. de Devotionibus, num. 22. & 23. Brodeus ad Louetum, lit. R, num. 56. Chopinus lib. 1. de sacra Politia, cap. 3. num. 13. Præterea in hoc Regno unicus est Primas Lugdunensis, ad quem solum jus conferendi devolvitur à quibusdam Archiepiscopis. Rebuffus d. num. 23. & 24.

XIV. Si Ordinarius Beneficium non vacans falso rumore aut nuncio deceptus contulerit, non idè excedit jure suo, sed idem poterit conferre beneficium, cum postea vacabit. Item si absens, cui Ordinarius contulerit, acceptare recusat, poterit idem Ordinarius alteri conferre, cap. *Si electio*, de elect. in 6. & cap. *Si tibi absenti*, de præbend. in 6. Rebuffus d. tit. de Devolut. n. 35. Collator enim non intendit conferre Beneficium, nisi re ipsa vacet; neque conferre nisi acceptaturo.

XV. Similiter Ordinarius si Beneficium patronatum sine Patroni consensu ignoranter contulerit, poterit postmodum à Patrono præsentatum instituere. Item si Beneficium vacans in mensibus Graduatorum non Graduato contulerit, non prohibebitur idem Beneficium Graduato petenti conferre, tanquam conservator & executor privilegii Patronis & Graduatis concessi. Ita Rebuffus tract. Nominationum, quæst. 16. num. 13. & seqq. neque id præstat illum impedimentum, quod de jure nullum fortitudine effectum, cap. *Non præstat*, de regul. jur. in 6. Cum ergo prima illa collatio nulla sit ipso jure, nihil obstabit secundæ, & juri consentaneæ collatione.

XVI. Quando per inferiorum Collatorum negligentiam jus devolutum fuit ad Papam, nunquam regreditur ad Ordinarios, quanvis Papa non contulerit intra sex menses. Rebuffus in praxi, 1. p. tit. de Devotionibus, num. 5. Corasius in centur. cap. 47. Mainardus lib. 8. cap. 6. Aitque Pontifex Symmachus in cap. *Aliorum*, 9. q. 3. *Aliorum hominum causas Deus voluit homines terminare; sed Sedis istius Praesules suo sine quassione reservavit arbitrio.* Similiter etiam Anterus Papa: *Facta subditorum judicantur a nobis, nostra vero judicat Deus*, can. *Facta*, 9. quæst. 3. Verum sicut accidit in sola collatione Beneficiorum in Romana Curia vacantium: debet enim Papa conferre illa intra mensem datae sibi notitia; quo exacto, si non contulerit, haber Ordinarius, intra cuius Diœcesem situm est Beneficium, porestatem illud conferendi. Id jus viget in Regno Gallico, testantibus Corasio-

in centur. cap. 47. Rebusso comment. ad Concordata, §. 1. verb. *Papa*⁶ versic. *Intra sex menses*. Charonda in Pandectis, lib. 1. cap. 10. Mainardo lib. 8. cap. 6. Quinetiam hoc idem statuit Gregorius Papa X. in Concilio Lugdunensi, & refertur in cap. Statutum, de præbend. in 6.

XVII. Observandum postremò, non decurrere prefatos sex menses quandiu perdurat legitimum impedimentum. Antonius Faber in suo Codice, lib. 1. tit. 3. defin. 17. neque dum vacat Episcopalis Sedes, cap. penult. ne Sede vacante; his enim casibus non incurritur negligentiae culpa, ob quam locus devolutionibus aperitur; adeò ut Innocentius Papa III. cap. *Quia diversitatem*, de concess. præbend. sanciat semestre nullatenus decurrere tempore suspensionis Collatoris, quanvis ejus culpæ contractæ; quia non potuit ei vitio verti negligentia culpa, cum carceret potestate.

C A P U T I V .

De datis à Rege Gallie Indultis ac Expectativis.

I. **D**OITUR Rex Galliæ circa Beneficia jure Indulti, seu Expectativæ gratiæ. Est verò Indultum Regium, rescriptum vel schedula, Gallicè *Brevet*, in favorem quorundam Officialium. Hi sunt Supremus Regni Cancellarius, Præsides & Consiliarii Parisiensis Parlamenti, quibus mandat Rex in vim Papalis gratiæ, quam Eugenius IV. & Paulus III. Romani Pontifices Regibus Franciæ indulserunt, ut Prælati collatores singuli semel dumtaxat in vita sua, & non ultra, provideant nominato Indultario de proximè vacaturo Beneficio, cuius anni proventus, deductis omnibus expensis & oneribus, pertingant ad taxam constitutam. Ea porrò taxa fuit hactenus ducentarum librarum Parisiensium. Verùm cùm hæc summa pro dignitate personarum tenuior censeretur, Clemens Papa IX. eam demùm auxit ad sexcentas annuas libras. Secretarii quoque ejusdem Parlamenti, necnon Magistri libellorum supplicum, et si nulla horum mentio fiat in rescripto Pauli III. ex usu tamen Franciæ fruuntur eadem gratia Indultorum Regiorum, quasi Supremae ejusdem Curiæ aggregata membra. Bengeus tit. de canonicis institutionum conditionibus, §. 4. n. 16.

II. Novissimè aucta sunt Indultiorum Regiorum privilegia. Cùm enim Pauli III. Bullâ, quam in Niceensi Colloquio anni 1538. Francis I. impetraverat, excluderentur Parisienses Senatores à quibuscumque Regularibus Beneficiis, nisi ipsi forent Regulares: & cùm plerunque non alia Præbenda ipisis assignarentur à collatoribus quām Parochiales tunc

R 2 temporis